

KJAK

Thomas Arabo

Viðfara vaksín sum børn, og børn sum vaksín

Eitt totalitert rák er í okkara samfelag í hesum døgum, har staturin vil noyða fólk til eitt ávíst lív. Ikki leiðbeina ella kunna, men regulert noyða ella skatta fólk at liva á ein ávísan alt for smalt defineraðan hátt.

Eg tosi sjálvandi um heilsukampanjur og toll- og avgjaldshækkingar á ósunnar vørur. Eg tosi eisini um yvirformyndarið og óneyðugu tiltøkini frá Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, sum vit øll gjalda í dýrum dómum fyri.

Vanligi føroyingurin roknaður sum býttur
Grundtankin aftan fyri nógv av tí, sum Fólkaheilsuráðið og Starvsstovan fáast við, er at vanligi føroyingurin er býttur, og má verjast frá sær sjálvum við avgjöldum og forboðum.

Man brúkar stórt upp-slignar kampanjur, sum til-tala tey, ið dáma happenings. Kampanjur sum í flestu før-um verða kopieraðar aðra-staðni frá.

Tað er nakað totalitert við, at staturin skipar fyri, at nú skulu øll fara út at renna ella gera gymnastikk í felag. Eg komi at hugsa um gamlar myndir frá totali-terum statum, har fólk stóðu á stórum plássum og gjørdu fimleik saman. Heilsumálaráðharrin í Sovjettsamveldinum æt fólkakommiserur fyri fólka-heilsu.

Hvussu yvirlivdu vit fyrr?
Eg havi einki ímóti, at borg-arin kann fara onkustaðni og fáa kunning um ávís ting, sum viðkoma heilsu

ella matreinføri, men kundu vit ikki tað, áðrenn Fólka-heilsuráðið var uppfundið, og starvsstovan hevði meira enn eina promillu av øllum føroyingum í arbeiði?

Eg veit, at vit mugu hava eina Heilsufrøðisliga Starvs-stovu, sum er alneyðug, skulu vit gera okkum nakra vón um at varðveita ein fiskiídnað og eina alivinnu. Men! Er tað veruliga neyðugt at fara út at kanna stevnumat? Hvussu nógv eru deyð av stevnumati nakrantíð í Føroyum? Hvi skal søla av skerpikjøti undir dagsins treytum bara loyvast til 1. Juni í 2015? Hvør hevur bestemmað tað?

Havið álit á fólki
Sjálvandi skal tað vera reint og nossligt, har sum matur er, men fólk flest eru ikki blind. Set eitt skilti upp við candy

flossskúrin ella smyrjibreyðs-búðina hjá lokala skóta-liðnum, at sølustaðurin og køkurin IKKI er góðkendur av Starvsstovuni. Tað sama hjá bøndrum og í vágsbotni, har fólk selja nátar. So kunnu fólk sjálvi gera av, um tey keypa har ella ikki. Tey, sum vilja hava góðkenning frá Starvsstovuni, kunnu altíð fara í ein handil at keypa sær okkurt vakuumpakkað við einari kaloriutabell at eta.

Karsten Hansen og heppikórið á Sosialinum
Karsten Hansen, sum tykist dáma forboðstankagongd, hevur skotið upp, at tollfrí søla av sigarettum skal avtak-ast. Sum um tað ikki var nokk, at man innførdi hatta hálva kartongið av cigarettum, og svørtu cigarettgardinurnar

á flogvøllinum, sum eru ein landaskomm.
Ein oddagrein í Sosialin-um fer enn longur og argu-menterar fyri, at øll tollfrí søla skal avtakast, tí tað er so í ES. Ja, men í tí mesta av ES kosta t.d. bilar ein triðing av tí, teir kosta í Føroyum, ein øl kann keypast fyri 3 krónur, og en litur av víni fyri 20 krónur. Skal hatta argumentið brúka-st, kunnu vit ikki sita aftan fyri methøgar toll- og av-gjaldsmúrar sum í dag.

Okkum tørvar ein forboðssteðg
Karsten Hansen og odda-greinin í Sosialinum tala fyri einar Føroyar við nøkrum forboðum afturat. Einar Før-oyar sum skilta við, at landið einki álit hevur á, at vanligi føroyingum klárar at stýra sær sjálvum. Hetta í eini tíð,

har vit øll ganga og tosa um, at hvat man skal gera fyri at fáa fólk at støðast her. Kunnu vit forbjóða, tolla og formynda okkum til fólka-vøkstur?
Vaksin fólk avgera í síðsta enda sjálvi, hvussu lívið skal livast. Tað ber ikki til, at ein elita av heilsu- og lívs-stíls-serfrøðingum vil stýra okkum øllum við forboðum og sanktiónum, sum um vit vóru børn, samstundis sum serfrøðingar úr sama sam-felagssegmenti argumentera vítt og breitt ímóti at seta ov nógv mørk hjá børnum. Vit mugu ikki fáa eitt samfelag sum fer við vaksnum sum børnum, og við børnum sum vaksnum.

Edmund Joensen
fólkatingsmaður fyri Sambandsflokkinn

Inuittar seta ES skák og mát - Føroyar gera onki

Á fundi í Arktiska Ráðnum hava Føroyar forspilt sær móguleikan at steðga komandi ES-revsitiltøkunum - í staðin hava inuittar úr Nunavut sett Europasamveldið skák og mát í einum øðrum spurningi um ES-boykott

Man má taka hattin av fyri inuittum í Nunavut, sum er partur av Kanada.
Inuittarnir vunnu nevni-liga ein týðandi sigur á Europasamveldinum á fund-inum í Arktiska Ráðnum, ið varð hildin í Svøríki fyrr í vikuni.

Vilja hava ES-boykott burtur
Á fundinum steðgaðu Nuna-vut-inuittarnir, umvegis kanadisku stjórnina, ES í at gerast eygleiðaraland í Arktiska Ráðnum.
Orsøkin er, at ES fyri nøkrum árum síðani setti bann fyri innflutningi av kópavørum úr Kanada. Hes-

ar vørur, m.a. kópaskinn, eru tilverugrundarlagið hjá inuittunum í Nunavut.
Hetta bann vilja teir hava burtur.

Kanada blokkerar
Í Arktiska Ráðnum verða av-gerðir tiknar í fullari semju, og tað gevur í praksis lima-londunum vetorætt.
Henda rætt hevur Kana-da brúkt.
Landið krevur, at ES skal taka burtur innflutn-ingsbannið móti kanad-iskum kópavørum, áðrenn samveldið fær eygleiðara-status í Arktiska Ráðnum.

Damanaki má byggja seg
Hesum hevur ES nú boygt seg fyri.
Tað sæst í einnari frá-boðan, sum ES-kommis-serurin, Maria Damanaki, og uttanríkisumboðið hjá ES, Catherine Ashton, hava undirskrivað og sent út beint eftir fundin í Svøríki.
Damanaki er, sum flestu vita, kommisserurin, sum vegna ES fyriskipar komandi revsitiltøk móti Føroyum orsakað av silda- og makrel-fiskiskapinum.
Fleiri fjølmiðlar - teirra millum BBC - upplýsa, at sam-ráðingar longu eru byrjaðar millum ES og Kanada um at

taka ES-boykottið av kópa-vørum burtur.
Tá ið tað er gjørt, er Kana-da - og inuittarnir í Nunavut - til reiðar at góðkenna ES sum eygleiðaraland í Arkt-iska Ráðnum.
Man má staðfesta, at inu-ittarnir hava gjørt eitt polit-iskt bragd.
Passivar Føroyar
Hinvegin má man spyrja, hví Føroyar, ið eru hóttar av ES-boykotti, ikki gjørdur vart við seg á sama hátt.
Undirritaði loyvdi sær 14. mai - tvs. áðrenn fundin í Arktiska Ráðnum - alment at skjóta upp at brúka júst somu mannagongd, sum

inuittarnir í Nunavut nú hava brúkt.
Áheitan mín var í stutt-um, at Føroyar í Arktiska Ráðnum eiga at leggja upp til, at hóttanin um ES-revsitiltøk móti Føroyum mugu takast aftur, áðrenn ES kann gerast eygleiðaraland í ráðnum.
Átaluvørt
Sum skilst, hevur Føroya lög-maður, ið umboðaði Føroyar á fundinum í Arktiska Ráð-num, als ikki brúkt tann upp-lagda móguleikan.
Hetta er óskiljandi.
Uttanlandspolitikkur Før-oya - eisini tann arktiski - má brúkast fult út til at tæna føroyskum áhugamállum,

og allir móguleikar fyri at ávirka rætta vegin, mugu gagnnýtast.
Her var ein upplagdur móguleiki at fáa ES til at taka aftur sínar hóttanir um at revsa Føroyar.
Tað er átaluvørt, at hes-in móguleiki nú er burtur-spiltur.